

Pòrtic

Ramon Tremosa
Aleix Sarri

L'Europa que han fet fracassar

El centralisme d'Estat contra la Unió Europea

Ramon Tremosa
Aleix Sarri

L'Europa que han fet fracassar

El centralisme d'Estat
contra la integració europea

Pòrtic

Primera edició: novembre del 2016

© Ramon Tremosa i Aleix Sarri, 2016

Drets exclusius d'aquesta edició:

Raval Edicions SLU, Pòrtic

Diagonal, 662-664

08034 Barcelona

ISBN: 978-84-9809-383-4

Dipòsit legal: B-21.603-2016

Fotocomposició: Víctor Igual, SL

Impressió: Liberduplex

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).

Tots els drets reservats.

ÍNDEX

1. BREXIT: OPORTUNITAT DE REFORMA DE LA UE O PRECEDENT DE LA SEVA DESINTEGRACIÓ	13
1.1. Brexit: foc de la UE purificador o destructor?	19
1.2. Brexit, petit impacte econòmic	22
1.2.1. La Gran Bretanya, entre Noruega i Suïssa	25
1.3. Brexit, gran impacte polític	30
1.4. La ironia del Brexit: Escòcia independent (via RUI), Irlanda reunificada?	35
1.5. Catalunya i el mirall escocès	48

PRIMERA PART

L'EUROPA QUE NO HAN DEIXAT FUNCIONAR

2. «LA CULPA ÉS D'EUROPA»: LA GRAN MENTIDA	59
2.1. La UE no recapta cap impost ni té poders fiscals	61
2.2. Europa: diferències Nord-Sud insalvables?	66
2.3. Culpar Europa, el recurs fàcil	71
2.4. Grècia intervinguda, més sobirana que la Catalunya autonòmica	74
3. SERAN LES URNES LA TOMBA DEL PROJECTE EUROPEU?	79
3.1. Els partits anti-UE, a prop de la victòria electoral	81
3.2. Els referèndums perduts paralitzen la UE	84

3.3. És possible reformar els Tractats?	87
4. LA FALLIDA DE LA UE: NORMES EUROPEES, NORMES INCOMPLERTES	91
4.1. Europa, sense imperi de la llei	93
4.2. L'Estat espanyol, expert en desobediència	98
4.3. Puertos del Estado contra els reglaments de ports de la UE	105
4.4. Els Estats morosos d'Europa	108

SEGONA PART

L'EIX FRANCOALEMANY: UNA FICCIÓ CREIXENT

5. ALEMANYA: LIDERATGE NATURAL, HEGEMONIA RETICENT O IMPOTÈNCIA POLÍTICA?	113
5.1. Alemanya, país gran i eficient perquè funciona com 16 Dinamarques independents	120
5.1.1 Dimensió i eficiència de les nacions	122
5.2. Un model polític, econòmic i social àmpliament compartit	126
5.3. Escepticisme alemany envers Draghi i les seves polítiques superexpansives	135
6. FRANÇA: DECADÈNCIA PEL CENTRALISME DE PARÍS I NO PER LA GLOBALITZACIÓ?	143
6.1. Centralisme de París, ruïna de França?	148
6.2. França, tot i estar debilitada, encara mana molt a la UE	156
6.3. Crisi econòmica, fragmentació social i política	160
6.4. L'auge del Front Nacional, un fenomen persistent	163
6.5. Europa a la francesa: «Més França».	168
6.6. Sota el Burkini republicà	172

TERCERA PART
LES CRISIS EMERGENTS D'EUROPA

7. LA CRISI DELS REFUGIATS: EL FRACÀS MÉS GRAN D'EUROPA?	179
7.1. La valentia de Merkel i la inacció de Rajoy	181
7.2. Schengen: La frontera de Grècia és la frontera d'Alemanya	186
7.3. Suècia: els límits de la solidaritat	189
7.4. Síria i Líbia: bombes sense pla estratègic	192
7.5. Desobediència dels Estats a la UE: cessió al xantatge d'Erdogan	195
8. L'AMPLIACIÓ A L'EST: UNA INDIGESTIÓ PROLONGADA	201
8.1. La UE, entre el voluntarisme i la precipitació	203
8.1.1. Les normes només es compleixen abans d'entrar	206
8.2. La irrellevància dels Estats de l'est a la UE	209
8.3. La involució hongaresa de Viktor Orban	212
8.4. Independència del Tribunal Constitucional i qualitat democràtica: Polònia pitjor que Espanya?	216
8.5. <i>Selfie</i> a Maidan i tracte hipòcrita amb Rússia	221
9. ITÀLIA I ESPANYA: EUROPEISME DE CAIXER AUTOMÀTIC	227
9.1. Mal ús dels fons de cohesió	229
9.2. Itàlia: divergències creixents Nord-Sud	232
9.3. Espanya: AVEs i aeroports pagats amb diner europeu	236
9.4. Pla Juncker i Banc Europeu d'Inversions: bons intents mal executats	237
10. GRÈCIA, ESTAT FALLIT, POPULISME POLÍTIC I INACCIÓ REFORMISTA	241

ÍNDIX

10.1. Tsipras i Varufakis: populisme, <i>corralito</i> , recessió i tercer rescat	243
10.2 La inestabilitat política fa impossibles les reformes.	253
11. REALITAT I FICCIÓ DE LES INSTITUCIONS EUROPEES	259
11.1. Comissió Europea i Parlament Europeu: devaluats pels grans Estats	261
11.1.1. El Parlament Europeu, cambra legislativa o d'opinió?	262
11.1.2. La Comissió Europea, degradació imparable?	269
11.2. La Troika: improvisació culpabilitzada de tots els mals	278
11.3 Brussel·les, una capital virtual	283

CONCLUSIÓ

MÉS EUROPA? PERÒ QUINA EUROPA?	291
--------------------------------	-----

L'octubre del 2013, Angela Merkel va comparèixer a la sala 4Q2 del Parlament Europeu, on va fer un debat amb els presidents dels principals grups parlamentaris. Aquell vespre Merkel no va tenir cap problema a l'hora de contestar les preguntes i les rèpliques de Joseph Daul (Partit Popular Europeu), Hans Swoboda (Socialdemòcrates), Guy Verhofstadt (Liberals) i Daniel Cohn-Bendit (Verds), però va topar inesperadament amb els conservadors britànics. Aquell dia el president del grup, Syed Kamall, no era a Brussel·les (devia tenir altres motius d'agenda més importants) i en nom seu va parlar el diputat Ashley Fox, el qual va posar contra les cordes la cancellera alemanya en només trenta segons: «Senyora Merkel, molts britànics volem marxar de la UE, i ara li explicaré per què: el gran èxit europeu del segle xx, allò que tot el món està imitant de nosaltres, són les àrees de lliure circulació de persones, mercaderies, serveis i capitals. L'experiència europea demostra que el mercat únic a llarg termini és beneficiós per a tots els països que hi participen. Nosaltres ens hem de concentrar, per tant, a eliminar les barreres reguladores i físiques que encara avui limiten i fan imperfectes la nostra gran àrea de lliure circulació dins del continent europeu».

Fox va cloure el seu discurs dient: «El que ningú al món no imita de nosaltres és aquest embrió de poder centralitzat, ineficient, poc democràtic i jacobí que vol ser la UE, i del qual en cap país europeu no existeix una demanda clara per part de la ciutadania. Nosaltres volem concentrar-nos a reforçar i millorar el mercat únic europeu, però volem abandonar el projecte polític d'aquesta UE; potser d'aquí cinquanta anys hi haurà un *demos* (poble) europeu que demandi el super-Estat europeu, però avui aquest *demos* clarament no hi és».

La cancellera Merkel, visiblement incòmoda, va articular quatre frases improvisades que van delatar la falta d'una resposta convincent a aquest argument central en el debat sobre el Brexit. Merkel va acabar la seva intervenció amb una frase que hem sentit en alguns altres debats, quan un alemany no sap com replicar un britànic: «Vosaltres que vau alliberar el meu país dels nazis, no ens abandoneu».

L'abril del 2016, un plujós dijous al vespre, una furgoneta va portar vuit diputats del Parlament Europeu a l'aeroport de Brussel·les. L'última d'entrar-hi a corre-cuita va ser la diputada conservadora britànica Kay Swinburne, reconeguda fins i tot per les esquerres de la cambra com una de les millors parlamentàries de la comissió d'Economia, tant des del punt de vista del coneixement de les finances com d'experiència política. Hem treballat plegats els darrers set anys en diferents debats i negociacions, i aquells dies havíem estat ponents d'un informe d'opinió sobre el grau d'incompliment de les lleis europees pels països. La Kay, que va ser clau per assolir l'acord final, sempre feia aportacions breus però d'alt valor afegit, parlant amb l'aplom i el domini de la situació tan típicament britànics. Aquell vespre, però, va entrar esbufegant a la furgoneta i visiblement alterada.

«Va tot bé, Kay?», li vaig preguntar. «Demà ve David Cameron a la meua *constituency* (circumscripció)», em va res-

pondre. «Bé, això vol dir que serà un bon dia, oi?», vaig replicar. «No, al contrari: és una visita totalment improvisada, a corre-cuita i amb caràcter d'urgència: tots els nostres alcaldes de la meva circumscripció s'han decantat a favor del Brexit, seguint l'exemple de Boris Johnson, alcalde de Londres. Demà veurem si els podem fer canviar d'idea, però ho veig molt difícil».

Després del referèndum del 23 de juny del 2016, Kay Swinburne em va reconèixer que feia anys que el sentiment a favor del Brexit era molt sòlid i creixent, també en els dos grans partits britànics, no només en els seguidors del partit antieuropeu UKIP, liderat per l'eurodiputat Nigel Farage. De fet, moltes enquestes mostraven el Brexit com a opció guanyadora del referèndum fins que l'assassinat de la diputada laborista i proeuropea Helen Joanne (*Jo*) Cox, tot just una setmana abans de la votació, va capgirar emocionalment l'estat d'ànim del país i va distorsionar algunes enquestes a favor del Remain.

Així doncs, en moltes circumscripcions una majoria de l'electorat conservador i de l'electorat laborista va votar a favor del Brexit. El maig del 2014, l'UKIP havia guanyat per primera vegada les eleccions europees, per bé que només havia obtingut quatre milions de vots (un 27% dels vots totals) i 22 eurodiputats, seguit de prop pels conservadors, amb 21 eurodiputats, i dels laboristes, amb 20 eurodiputats.

El 23 de juny del 2016, però, van votar a favor del Brexit 17,4 milions de britànics (52% dels vots) i 16,1 milions a favor del Remain (48% dels vots), amb una participació molt alta (72,2% del cens electoral) que en legitima fortament el resultat. Així ho van reconèixer tant el primer ministre Cameron, que va dimitir de forma exemplar hores després de la derrota, i la nova primera ministra britànica Theresa May («*Brexit means Brexit*»), com el líder laborista Jeremy Corbyn, molt

criticat internament per la seva poca implicació en la campanya electoral contra el Brexit.

La posició de Corbyn és també il·lustrativa que una part de l'esquerra ha fet campanya pel Brexit des del laborisme: Corbyn, considerat el representant de l'ala més esquerranosa del partit, té el suport dels potents sindicats britànics i està durament enfrontat amb el sector moderat i institucional del partit laborista britànic. El juliol del 2016 va dir que per a ell «Brexit vol dir Brexit» i que, per tant, calia respectar el resultat del referèndum encara que no agradi. De fet, ell no havia tingut mai gaires simpaties per la UE, i això se li va notar massa en la campanya del referèndum, amb una actitud molt passiva. Corbyn, que havia votat en contra tant del Tractat de Maastricht l'any 1993 com del Tractat de Lisboa el 2008, no semblava estar especialment motivat per mantenir la Gran Bretanya dins la UE.

Aquestes dues anècdotes serveixen per il·lustrar fins a quin punt era versemblant des de fa anys el que ha acabat passant amb el Brexit: la UE es troba davant la seva crisi institucional més important, com és fer front a la sortida de la Gran Bretanya. Si la UE no aprofita aquesta sacsejada per reformar-se democràticament i per millorar moltes de les coses que no funcionen, pot ser que ens trobem davant del primer precedent de desintegració del projecte europeu. Si Brussel·les atribueix el Brexit a un error de Cameron en organitzar un referèndum, o bé a un conflicte intern dins els *tories*, cometrà un error infantil. El malestar sobre la pertinença a la UE venia de lluny, des de feia tres anys se sabia que aquest referèndum s'acabaria organitzant, i en canvi la voluntat de negociar amb Cameron va ser molt petita. Al contrari, se'l va menystenir tant com es va poder.

D'altra banda, cal tenir present que a Suècia s'havien publicat durant la primavera del 2016 algunes enquestes que

mostraven que, en cas de Brexit, hi havia una majoria de suecs partidaris d'abandonar també la UE: sense el Regne Unit, Suècia perd en moltes qüestions el seu aliat principal al Parlament i al Consell Europeu, el qual li permetia guanyar moltes votacions: en comerç, finances i altres àmbits econòmics, la posició sueca ha estat molt sovint la mateixa que la posició britànica. No cal dir que una sortida de Suècia de la UE obriria la porta a altres països nòrdics i escandinaus, per tal de crear una nova unió, anomenada en alguns ambients Nordic Union.

1.1. BREXIT: FOC DE LA UE PURIFICADOR O DESTRUCTOR?

En el darrer any, la UE ha perdut els quatre referèndums que s'han celebrat en quatre països europeus per diferents qüestions: rescat financer (Grècia, juliol del 2015); cooperació judicial reforçada (Dinamarca, febrer del 2016); tractat de lliure comerç UE-Ucraïna (Països Baixos, abril del 2016) i sortida de la UE (Gran Bretanya, juny del 2016).

El primer ministre francès, Manuel Valls, va reconèixer clarament que molts dels arguments dels partidaris del Brexit contra la UE eren reals: «La UE es concentra en coses supèrflues i és absent de molts problemes importants». En aquest mateix sentit, el sociòleg Manuel Castells va afirmar després del referèndum que la Unió Europea només sobreviurà si engega un procés de clara relegitimació democràtica. Castells va fer servir una imatge molt mediterrània per referir-se al llarg escrutini del referèndum del Brexit, que va durar tota la nit de Sant Joan: el resultat es va conèixer tocades les sis de la matinada del dia 24 de juny, i per això va afirmar: «És arribada l'hora del foc per a la Unió Europea, encara que no sabem si el foc serà purificador o destructor».

Els votants partidaris del Brexit hi han votat a favor per diferents raons. Hi ha raons polítiques de qualitat democràtica, a les quals els britànics són molt sensibles a causa de la seva llarguíssima tradició democràtica, que els fa molt més exigents com a ciutadans. Així, per exemple, fins i tot molts votants britànics favorables al Remain critiquen una de les principals mancances democràtiques de la UE: els seus líders no són escollits directament pels ciutadans europeus. Aquest és un defecte d'origen del projecte europeu, conegut com «dèficit democràtic fundacional».

A Espanya es parla amb massa lleugeresa de la lliure circulació, tot i que és un país que exporta atur a la UE de manera estructural. L'any 2015, el Regne Unit va rebre 330.000 immigrants, un procés que les autoritats britàniques miren d'ordenar i orientar a les necessitats de l'economia britànica. El model del Canadà en la crisi dels refugiats també és exemplar en aquest sentit: acollida controlada i selecció de les quotes d'immigrants aprovades en origen.

En aquest sentit, possiblement l'entrada massiva i descontrolada de refugiats a Grècia ha estat un element clau de la victòria del Brexit, atès que la sensació de descontrol i des govern a la UE va ser total; cal recordar que entre el 2004 i el 2015 (els anys de l'ampliació de la UE), uns dos milions de treballadors de l'est es van desplaçar cap l'oest de la UE; ara estem parlant d'un milió de refugiats que ha entrat precipitadament fugint de la guerra de Síria. Per això alguns països de la UE van tornar a instaurar el control de fronteres interiors durant l'hivern del 2015: les fronteres interiors no es poden suprimir del tot si les fronteres exteriors no estan assegurades.

La qüestió migratòria ha estat determinant en el resultat del Brexit. L'eurodiputat socialista Jonás Fernández em va explicar que havia anat a fer un míting a Londres amb sim-

patitzants del PSOE espanyols residents a la capital britànica, i en va tornar molt desmoralitzat: «Ha quallat fortament fins i tot entre els nostres votants la sensació que seguir a la UE comportarà molt possiblement que Ucraïna i Turquia, amb qui Brussel·les negocia tractats de lliure comerç, un dia acabaran entrant a la UE per la porta del darrere, sense debat ni vot previ als parlaments dels actuals Estats membres de la UE. Això els sembla que suposarà que centenars de milers de treballadors d'aquests països entraran a la UE lliurement, especialment al Regne Unit, tal com han fet els polonesos, i ensorraran encara més els salaris de les classes treballadores».

Els resultats del referèndum del Brexit han demostrat que aquesta sensació particular era ben general en bona part del votant laborista anglès, fins al punt que només cal mirar l'elevada correlació a Anglaterra entre regions tradicionalment laboristes i el vot a favor del Brexit. Aquesta correlació ha estat especialment alta al centre i al nord d'Anglaterra i als barris perifèrics de Londres: en una majoria de districtes electorals laboristes, aquests han mostrat una participació en el referèndum més elevada de la prevista a les enquestes, i han atorgat a la sortida de la UE unes majories més grans de les pronosticades, tot decantant el resultat final cap al Brexit. Cal tenir en compte que l'hipercentralisme de Londres genera les desigualtats de renda més grans de la UE respecte a la resta de regions del país, centralitzant les inversions i l'atracció de talent i reduint les oportunitats de l'Anglaterra rural. Ni tan sols la jacobina França i la seva obsessió per París s'hi poden comparar.

Les classes mitjanes i baixes britàniques, empobrides per una mala gestió del procés de globalització de les dues darreres dècades, han votat Brexit per mirar de revertir els efectes d'aquesta globalització i de la supranacionalitat que repre-

senta la UE, tot mirant de recuperar mecanismes de control polític com ara el control de fronteres per al seu Estat nacional. La sensació d'abandonament ha estat decisiva, segons dades de l'Eurobaròmetre, ja que, fora de Londres, l'any 2015 el 70% dels britànics consideraven que la seva veu no comptava a la UE.

En aquest sentit, finalment, també la climatologia va jugar una mala passada als interessos de la UE: el dia 23 de juny al matí, a Londres va diluviar durant quatre hores, cosa que va forçar el tancament de moltes estacions de metro per inundació i va fer que la participació a la capital britànica, considerada el principal bastió del Remain, fos més baixa de la prevista.

De fet, la diferència al Gran Londres només va ser de 20% a favor del Remain (60%-40%); molts votants laboristes han estat expulsats del centre de Londres cap als barris llunyans de l'extraradi de la capital britànica, com a resultat de la bombolla immobiliària al centre a mesura que Londres esdevenia ciutat global de les finances. Votar Brexit era una manera de venjar-se'n i de mirar de capgirar aquesta dinàmica.

1.2. BREXIT, PETIT IMPACTE ECONÒMIC

Des del punt de vista econòmic, ben aviat la consumació del Brexit va desmentir la campanya de la por i tots els anuncis catastrofistes llançats per impedir que guanyés el vot favorable a sortir de la UE, una campanya feta a la desesperada en els darrers dies per part dels partidaris de la continuïtat. En cap moment no es va fer una campanya en positiu, de les coses bones que té i ofereix la UE, com ara tota la política de defensa de la competència contra els abusos dels monopolis

que es fa a escala europea, o bé el pes i la influència que ha tingut la Gran Bretanya com a país líder en la construcció d'una Europa més oberta al comerç i a la lliure circulació.

La borsa britànica i les borses mundials només van trigar tres setmanes a recuperar els nivells de cotització perduts l'endemà del referèndum del Brexit, unes caigudes que havien oscil·lat entre el 10% i el 20% dels índexs generals i del 30% en el cas d'alguns bancs no anglesos amb forta exposició a les illes Britàniques. Els bons sobirans no van patir variacions importants en les seves rendibilitats i les primes de risc dels països perifèrics de la zona euro es van mantenir pràcticament estables. El deute públic espanyol va oferir després del Brexit les rendibilitats més baixes de la seva història, fet que desmenteix totes les visions catastrofistes, que es van revelar interessades: si algun dia l'euro es descompon, no haurà estat pas pel Brexit.

Pel que fa a la lliura esterlina, la caiguda va arribar al 15% del seu valor, però en bona part aquesta correcció va ser considerada el final d'una sobrevaloració excessiva a causa de la debilitat de l'euro, per les successives crisis lligades a la moneda única dels anys anteriors. La depreciació de la lliura va ser vista també com una via per reduir el molt elevat dèficit comercial britànic, actualment equivalent al 7% del PIB. De tota manera, en només tres setmanes la lliura tornava a cotitzar dins del rang que històricament ha mantingut respecte de l'euro des de la creació de la moneda única.

Fins i tot el Banc Central Europeu va reconèixer el 19 de juliol del 2016 que el vot a favor del Brexit no havia afectat negativament el crèdit bancari a la zona euro en les setmanes següents al referèndum, ben al contrari: va seguir evolucionant positivament, sense que es veiés alterada la tendència a l'alça a causa del resultat del referèndum britànic, tal com va publicar aquell dia *The Wall Street Journal*. Els escenaris

apocalíptics negatius del vot britànic en contra de l'*statu quo* polític quedaven així definitivament desautoritzats per la institució més poderosa i més creïble a escala europea: el BCE.

De fet, va ser fins i tot còmic veure el ministre de finances britànic, George Osborne, just abans del referèndum, amenaçant els votants britànics amb una pujada massiva d'impostos en cas de Brexit... i pocs dies després el mateix Osborne sortia a la portada del *Financial Times* anunciant una rebaixa massiva d'impostos, especialment a les empreses ubicades de Londres, per tal de donar incentius a la seva continuïtat a la capital britànica.

Wolfgang Schäuble, el totpoderós ministre de finances alemany, va admetre després del referèndum que havia rebut pressions del govern britànic per dir en plena campanya als votants que, si votaven Brexit, Londres quedaria fora del mercat únic europeu. Després Schäuble es va retractar i va admetre que les seves paraules «no eren veritat».

Cal recordar que al referèndum d'Escòcia del 2014 els contraris a la independència van utilitzar molts arguments de la por en els últims dies de campanya sense cap mena d'escrúpols, davant del fet que algunes enquestes mostraven una possible victòria del sí. L'amenaça de l'expulsió d'una Escòcia independent tant de la lliura esterlina com de la UE si guanyava la independència va donar el resultat previst, finalment favorable als interessos dels conservadors anglesos. Ironies de la història, ara els escocesos molt possiblement seran expulsats de la UE pel fet d'haver votat el 2014 en contra de la independència, tot i haver donat el 2016 un senyal molt clar de voler seguir formant part de la UE en el referèndum del Brexit el 2016: 1,6 milions (62%) contra 1,018 milions (38%).

També el centralisme espanyol ha usat i abusat dels ar-

guments de la por i de les expulsions automàtiques de la UE des que va començar el procés català el 2012, sense haver sentit mai la necessitat, durant aquests quatre anys de procés, d'oferir als catalans cap proposta de reforma constitucional atractiva per mirar de desmobilitzar el vot independentista. Els tres grans partits britànics, en canvi, van oferir conjuntament, pocs dies abans del referèndum d'independència del 2014, una promesa de ràpida devolució de poders fiscals a Escòcia; una promesa, per cert, encara no concretada ni satisfeta. Això va servir a l'unionisme britànic per decantar, a última hora, el vot de molts votants indecisos en contra de la independència el 2014.

De fet, aquest incompliment explica la gran victòria electoral del partit independentista escocès, l'SNP (Scottish National Party), a les següents eleccions britàniques de maig del 2015, obtenint 56 dels 59 escons en joc només vuit mesos després de perdre el referèndum, la derrota en el qual va provocar la dimissió del primer ministre escocès Alex Salmond en favor de Nicola Sturgeon: la sensació d'engany massiu de les elits de Londres als escocesos va quallar en només vuit mesos i no va necessitar el pas de gaire temps; coses de la política en l'època de la informació (encara) no censurada a internet i no monopolitzada ni centralitzada només per uns pocs mitjans de comunicació controlats.

1.2.1 La Gran Bretanya, entre Noruega i Suïssa

Si bé la major part dels estudis publicats abans del referèndum preveien unes conseqüències econòmiques molt negatives per a l'economia britànica en cas de Brexit (OCDE, FMI, Goldman Sachs, Citigroup...), algun dels quals semblaven fets a mida de la campanya electoral de la por, també cal

fer constar que es van publicar estudis que suggerien altres escenaris: Open Europe, per exemple, va preveure escenaris negatius o positius en funció de la relació futura entre la UE i el Regne Unit. L'impacte econòmic del Brexit serà diferent si s'imposa un escenari de manteniment de les relacions econòmiques i comercials actualment existents, en interès i benefici de les dues parts, o bé si el Regne Unit surt del mercat únic i només queda vinculat a la UE per un tractat de lliure comerç, per poder disposar així d'un control més gran de la immigració.

Les conseqüències finals del Brexit, per tant, dependran de la nova relació UE-Regne Unit que es negociï, i que passa per tres escenaris diferents: esdevenir un país membre de l'Espai Econòmic Europeu (EEE), com és el cas actual de Noruega, no necessàriament amb les mateixes condicions; negociar un nou acord de comerç bilateral, tot prenent com a base el model actual del Canadà; o bé limitar-se a fer valer la pertinença del Regne Unit a l'Organització Mundial de Comerç (OMC), que configuraria una relació bilateral com la que avui té el Japó amb la UE.

El primer escenari és el més probable: només cal mirar els saldos comercials favorables que mantenen la majoria dels països europeus amb el Regne Unit, sobretot Alemanya, però també els Països Baixos, França, Itàlia, Polònia o Espanya. Londres ha esdevingut una de les tres capitals financeres globals en els darrers trenta anys, i és sens dubte la capital financera no només d'Europa, sinó també de la zona euro. La creixent especialització en serveis financers de l'economia londinenca i britànica de les darreres dècades ha anat en detriment de la manufactura, fins al punt que la Gran Bretanya importa de la UE, cada any, molts més béns dels que hi exporta: el dèficit comercial britànic amb la UE va assolir gairebé els 100.000 milions d'euros el 2015.

En aquest sentit, és poc probable que, tot i el Brexit, Londres perdi la capitalitat financera europea en favor d'una altra capital o ciutat de la UE. Es tracta d'una ciutat líder global per la gran capacitat d'atracció de talent d'arreu del món, per disposar d'un sistema legal molt eficient que l'afavoreix (un sistema de referència en els mercats de deute globals) i per la seva tradició centenària en el camp de les finances, que la proveeix d'una mà d'obra global i d'un *know how* inigualables avui a Europa.

La llengua anglesa, en aquest sentit, és també un avantatge addicional que afavoreix Londres en relació amb Frankfurt i París, pel que fa a la captació de talent global en el món de les finances, procedent en bona part d'Àsia. Finalment, la fiscalitat britànica fa molt de temps que ha dotat Londres d'una teranyina de legislacions per afavorir la capacitat de la ciutat per captar i retenir inversions financeres globals, que la converteixen *de facto* en una «illa fiscal» dins del seu propi país.

Aquesta mateixa tesi la va defensar l'economista alemany Wolfgang Munchau, director d'Eurointelligence, al *Financial Times* el 10 de juliol del 2016: les qualitats de Londres com a capital financera europea són molt difícilment replicables d'un dia per l'altre en una altra ciutat, i l'impacte del Brexit en termes de seu es limitarà a la pèrdua de les seus oficials de la UE a Londres (principalment l'Agència Bancària Europea i l'Agència Europea del Medicament), que s'escamparan i es repartiran per diferents capitals de la UE.

El *think tank* Bruegel, considerat el centre d'estudis i investigacions més influent d'Europa, i un dels cinc més influents del món, va publicar un article de Silvia Merler el 29 de juny del 2016 amb els saldos comercials del 2015 entre la Gran Bretanya i els principals països europeus amb dades

d'Eurostat. Aquell any Alemanya va obtenir amb el Regne Unit un superàvit comercial de 46.000 milions d'euros, seguida dels Països Baixos (21.000), Itàlia (11.000), França (10.000), Polònia (8.000) i Espanya (5.000). El Regne Unit presenta una balança de pagaments molt clara: exporta principalment a Europa i al món serveis financers (compte de capitals favorable) i, com a contrapartida, importa béns de consum i d'inversió en grans quantitats (compte corrent i balança comercial deficitària).

El manteniment d'aquests saldos comercials favorables dels països europeus amb el Regne Unit són el principal argument britànic per aconseguir un resultat favorable als seus interessos en les negociacions UE-Regne Unit. També són el principal fre a les amenaces de sancions i represàlies contra la Gran Bretanya que algun dirigent europeu —sovint francès— va insinuar després del Brexit, en plena irritació pel resultat del referèndum. «Cal sancionar i penalitzar els britànics per tal de desincentivar altres països euroescèptics, com la República Txeca, Hongria o Polònia, a seguir els seus camins».

Angela Merkel, en canvi, ben aviat es va mostrar favorable a donar temps a les negociacions, tal com van demanar els britànics. El 2015 Alemanya va exportar béns a la Gran Bretanya per valor de 90.000 milions d'euros (només la indústria automobilística, per valor de 30.000 milions, principalment cotxes de gamma alta; només cal passejar per Chelsea i veure els cotxes aparcats als seus carrers: gairebé tots alemanys).

Alemanya, per tant, és la principal interessada en una sortida pactada i raonable per a les dues parts, que no alteri ni perjudiqui els volums de comerç actualment existents. Per aquest motiu, fins i tot s'ha parlat d'abordar la part més important de les negociacions del Brexit després de les pro-

peres eleccions alemanyes de setembre del 2017, tal com va publicar el diari *Financial Times*.

De tota manera, l'entrada del Regne Unit a l'EEE també comportarà obligacions per als britànics. Noruega ha de contribuir anualment al pressupost de la UE com una de les contrapartides per accedir al mercat únic europeu, com també ha de transposar a la seva legislació bona part de la legislació comunitària, sobre la qual no té cap capacitat d'influència en la negociació i aprovació, ja que no és un Estat membre de la UE.

Per aquest motiu, és poc probable que el govern britànic accepti el model noruec per al Regne Unit, ja que Noruega també ha d'acceptar uns fluxos de lliure circulació de treballadors i un contingent d'immigrants. Així el model suís seria preferit al model noruec per part del govern de Theresa May, en la mesura que aquests fluxos i contingents són més reduïts. Els tractats bilaterals UE-Suïssa són coneguts i es podrien replicar en un o dos anys de negociacions.

La Gran Bretanya també podria intentar, en cas alternatiu, d'aconseguir un estatus especial com a país no membre de la UE. Aquesta possibilitat, apuntada per diversos intel·lectuals i polítics europeus, entre els quals hi ha Pisani-Ferry, assessor del president Hollande, Guntram Wolff, director del *think tank* Bruegel i Norbert Rottgen, president del Comitè d'Afers exteriors del Bundestag alemany, potser no interessa a la UE en tant que podria suposar un precedent per a altres països euroescèptics.

Estats com Dinamarca també podrien organitzar un referèndum i marxar, tot buscant els beneficis de la integració econòmica i comercial europea sense haver de formar part de la UE política, malgrat que seria un instrument magnífic per començar a construir una Europa de dos cercles, que separi el vessant polític del comercial.